

توسعه پایدار منطقه‌ای؛ دیدگاه‌ها و الزامات بومی^۱

اسماعیل شیعه^۲، سید حسین میرزاده^۳

چکیده

در طول دهه‌های ۷۰-۵۰ قرن بیستم میلادی برنامه‌ریزی منطقه‌ای در کشورهای مختلف بر پایه نظریاتی با ماهیتی اقتصادی به اجرا در آمد. نتایج حاصل از این برنامه‌ها نشان می‌داد که نه تنها عدم تعادل فضایی در کشورهای فعال در این عرصه کاهش نیافته بلکه داشتن دید صرفاً اقتصادی به توسعه، سبب بروز مشکلات متعدد زیست‌محیطی، اجتماعی- فرهنگی و حتی سیاسی، به ویژه کشورهای در حال توسعه شده است. با شروع جریان فکری توسعه پایدار در عرصه برنامه‌ریزی فضایی و تلاش برای توجه به همه ابعاد توسعه، این جریان فکری از سوی برنامه‌ریزان منطقه‌ای نیز مورد توجه واقع شد. در ادبیات تخصصی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، اصول توسعه پایدار شامل ۱- رشد اقتصادی، ۲- عدالت اجتماعی و ۳- حفاظت محیط زیست می‌شود. با وجود توافق بر این اصول کلی، بسیاری از صاحب‌نظران عرصه برنامه‌ریزی معتقدند باید برای هر منطقه با توجه به ویژگی‌های منحصر بفرد آن در ابعاد اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی، تعریف و اصول خاصی از توسعه پایدار ارائه گردد. در این پژوهش بر اساس مبانی نظری موجود در عرصه توسعه پایدار کشور، تعریفی بومی از توسعه پایدار برای برنامه‌ریزی در سطح منطقه‌ای در ایران مطرح گردیده است. نتایج این پژوهش بیانگر این است که اصول بومی برای توسعه پایدار منطقه‌ای در ایران، توجه به ۱- توسعه ۲- عدالت و ۳- حفاظت محیط زیست، در برنامه‌های منطقه‌ای است. در واقع در اصول پیشنهادی این مقاله، دو اصل ابتدایی توسعه پایدار مورد بازبینی واقع شده‌اند. در پژوهش حاضر از روش تحقیق بازننگری پژوهش برای بررسی ادبیات این عرصه استفاده شده است.

واژگان کلیدی: توسعه پایدار، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، عدالت، محیط زیست، اقتصادی، اجتماعی

۱. این مقاله از پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان «بررسی الزامات اقتصادی و اجتماعی توسعه ناحیه‌ای پایدار، نمونه مورد مطالعه: شهرستان یزد» که توسط سید حسین میرزاده و با راهنمایی دکتر اسماعیل شیعه در دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران انجام شده، استخراج شده است.

۲. دکترای شهرسازی، دانشیار دانشگاه علم و صنعت ایران، es_shieh@iust.ac.ir

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای دانشگاه علم و صنعت ایران، Hossein_mirzadeh@arch.iust.ac.ir